

Europska obrana: komparativna analiza priprema za krize visokog intenziteta u odabranim europskim državama

Robert Mikac*

Davor Spevec**

Iva Žutić***

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 25. studenog 2025.

Prihvaćeno: 10. veljače 2026.

DOI: <https://doi.org/10.46672/po-mest.29.1-2.1>

SAŽETAK

Ruska agresija na Ukrajinu 2022. godine fundamentalno je transformirala europsko sigurnosno okruženje, reaktivirajući prijetnju krize visokog intenziteta i potaknuvši pojedine europske države na ubrzano prihvaćanje i rekonceptualizaciju koncepata totalne obrane i društvene otpornosti. Ovaj rad provodi komparativnu kvalitativnu analizu tih dvaju koncepata u odabranim europskim državama s ciljem identifikacije trenutačnog stanja i ključnih izazova u implementaciji sveobuhvatne nacionalne spremnosti. Istraživanje identificira tri ključna izazova koji opterećuju tranziciju iz mirnodopskog u stanje pripremljenosti za krize visokog intenziteta i/ili rat: 1. institucionalna neusklađenost (nejasni mandati i nekoordinacija između civilnih i vojnih aktera); 2. društvena fragmentacija (politička polarizacija i nepovjerenje u vlast) i 3. financiranje logistike (visoki troškovi tranzicije s *just-in-time* na logiku ratnih zaliha). Rezultati istraživanja pokazuju da je funkcionalna totalna obrana ostvariva samo tamo gdje je ostvaren snažan politički konsenzus i izgrađena društvena kohezija, što dokazuju uspješni modeli Finske i Norveške. Usporedna refleksija ukazuje da spremnost za krizu visokog intenziteta u konačnici ovisi o političkoj i društvenoj volji nacije da prevlada ključne izazove, a ne samo o obrambenom proračunu.

Ključne riječi: totalna obrana, društvena otpornost, kriza visokog intenziteta, institucionalna neusklađenost, društvena fragmentacija

* Izv. prof. dr. sc. Robert Mikac, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, robert.mikac@fpzg.hr.

** Davor Spevec, mag. pol., Ravnateljstvo civilne zaštite, dspevec@mup.hr.

*** Dr. sc. Iva Žutić, Sveučilište u Splitu, izutic@unist.hr.

UVOD

Sigurnosno i geopolitičko okruženje Europe u širem te Europske unije i država članica u užem kontekstu, doživjelo je u posljednjih desetak godina transformaciju koja je fundamentalno izmijenila strateške prioritete i percepciju rizika na kontinentu. Period koji je uslijedio nakon hladnog rata, obilježen optimizmom o trajnom miru i smanjenju ulaganja u konvencionalnu obranu, završio je 2014. godine ruskom aneksijom Krima i početkom hibridnih operacija u Europi. Ti događaji označili su povratak prijetnje velikog rata na europskom tlu i geopolitike velikih sila te su preusmjerili europski fokus s vanjskih intervencija na zaštitu vlastitog teritorija i granica. Međutim, prava tektonska promjena dogodila se 24. veljače 2022., s početkom ruske vojne agresije na Ukrajinu. Taj je čin *de facto* poništio temeljni sigurnosni poredak nakon završetka hladnog rata te je Europu suočio s rizikom krize visokog intenziteta i konvencionalnog rata u punom obimu, prvi put nakon mnogo vremena. Ratovi na prostoru bivše Jugoslavije 1990-ih nisu predstavljali prijetnju prelijevanja izvan okvira granica bivše države.

Trenutačno europsko sigurnosno stanje karakteriziraju četiri ključna elementa strateške neizvjesnosti. Prvi i najizravniji element strateške neizvjesnosti jest sama ruska agresija na Ukrajinu, koja je drastično promijenila sigurnosnu arhitekturu kontinenta. To ne predstavlja samo regionalni sukob, već i neposrednu egzistencijalnu prijetnju za sigurnost drugih europskih država, uključujući članice EU-a i NATO-a. Agresija je probudila strah od mogućeg prelijevanja sukoba (engl. *spillover effect*) na susjedne ili bliže države, posebno one koje dijele zemaljsku ili pomorsku granicu s Rusijom (i Bjelorusijom), kao i države s nedovoljno zaštićenom kritičnom infrastrukturom (Götz i Staun, 2022; Götz i Ekman, 2024; Polegkyi, 2025; Lepeu, 2025).

Drugi je izravno povezan s prvim. Europa, odnosno Europska unija u dugogodišnjem je strateškom nesrazmjeru između rastućih sigurnosnih prijetnji i stvarnih obrambenih kapaciteta većine europskih država. Nakon završetka hladnog rata, mnoge su europske zemlje započele proces dividende mira – masivnog smanjenja obrambenih proračuna, smanjenja aktivnog vojnog kadra, ukidanja obveznog vojnog roka i zanemarivanja ulaganja u ključne zalihe i društvenu otpornost (Wiśniewski, 2012; Droff i Malizard, 2023; Faure, 2025). Taj trend, poznat kao strateška letargija, stvorio je situaciju u kojoj Europa sada s pravom prima kritike od strane Sjedinjenih Američkih Država – osobito od administracija predsjednika Trumpa – zbog neispunjavanja vlastitih obveza unutar NATO-a (cilj od 2% BDP-a za obranu – koji je postignut tek 2025. godine) i nedovoljne spremnosti na velika krizna stanja.

Treći, koji se nastavlja na prva dva, odnosi se na intenzivirano i sveobuhvatno hibridno djelovanje Rusije, Kine i pojedinih bliskoistočnih zemalja usmjereno prema destabilizaciji Europske unije i njezinih članica te drugih država u Europi (Mareš i sur., 2020; Cabada, 2022; Bachmann i sur., 2023; Danyk i Briggs, 2023). Hibridno djelovanje najočitije je u različitim operacijama širokog spektra aktivnosti koje obuhvaćaju kibernetičke napade visokog profila (napadi na kritičnu infrastrukturu, vladine mreže i financijske institucije, s ciljem narušavanja povjerenja i paraliziranja osnovnih funkcija države), potom informacijske operacije i dezinformacijske kampanje (provode se organizirane aktivnosti širenja lažnih vijesti i propagande putem društvenih mreža i medija,

s ciljem manipulacije javnim mnijenjem, poticanja unutarnjih podjela i diskreditiranja europskih političkih institucija), isto tako i-na djelu je i politička subverzija (potpora ekstremističkim političkim frakcijama unutar EU-a i pojedinih europskih država radi slabljenja domicilnog jedinstva i europske kohezije) (Mikac i sur., 2022; Denov, 2025).

Četvrti, povezan sa svim prethodnim, odnosi se na neizvjesnost zbog uloge Sjedinjenih Američkih Država u europskoj sigurnosti, naročito u kontekstu nepredvidivog djelovanja administracije pod vodstvom predsjednika Donalda Trumpa (Satoru, 2025; Posaner i sur., 2025; Howorth, 2025). Trumpova politika dovela je u pitanje temelj NATO-vog koncepta kolektivne obrane, suradnju između SAD-a i europskih partnera te nepredvidivost odluka vezanih uz rat u Ukrajini gdje predsjednik Trump često izjednačava odgovornost agresora i žrtve.

Sve to rezultiralo je ubrzanom revizijom nacionalnih strategija obrane i društvene otpornosti u mnogim EU i NATO zemljama. Države, osobito one na istočnom krilu, intenzivno implementiraju koncepte poput totalne obrane i jačaju društvene otpornosti kako bi osigurale funkcioniranje u krizama visokog intenziteta (Grigalashvili, 2023; Wrangle i sur., 2024; Rongved, 2025). Hrvatska, kao članica EU-a i NATO-a, također je pokrenula procese jačanja svojih obrambenih i kriznih mehanizama.

Iz svega proizlazi problem istraživanja koji se očituje u nedostatku uvida i znanja o implementaciji raznih mjera spremnosti na krize visokog intenziteta u pojedinim europskim državama koji bi mogli poslužiti za unapređenje hrvatskog sustava. Predmet istraživanja je analiza i komparacija politika, pristupa i mjera usmjerenih na jačanje sposobnosti za obranu, podizanju razine društvene otpornosti i spremnosti na krize visokog intenziteta (uključujući hibridne prijetnje i potencijalni konvencionalni sukob) u odabranim europskim državama. Zbog obimnosti materije u ovom radu neće biti komparirana specifična rješenja drugih država s onima iz RH, nego će navedena usporedba biti predmet istraživanja narednog rada. Glavni ciljevi istraživanja su: a) identificirati ključne elemente i principe najefikasnijih europskih modela pripreme za krize visokog intenziteta (poput totalne obrane); b) analizirati trenutačno stanje implementacije mjera društvene otpornosti u odabranim europskim državama i c) definirati praktične i utemeljene preporuke koje mogu poslužiti za razmatranje unapređenja nacionalne spremnosti Republike Hrvatske.

Sveobuhvatna i međusobno povezana četiri elementa strateške neizvjesnosti – agresija Rusije na Ukrajinu i rizik prelijevanja sukoba, dugogodišnji strateški nesrazmjer između prijetnji i kapaciteta Europe, intenzivirano rusko hibridno djelovanje prema europskim zemljama te neizvjesnost američkog angažmana – nameću bezalternativnu nužnost za drastičnim i brzim povećanjem djelovanja u područjima konvencionalne obrane i društvene otpornosti širom Europe. Predmetno predstavlja hipotezu ovog istraživanja.

Kako bi bila istražena hipoteza ovog rada postavljaju se tri istraživačka pitanja. Prvo, kako je ruska agresija na Ukrajinu redefinirala europsko sigurnosno okruženje i koncepte totalne obrane i društvene otpornosti? Drugo, koje ključne elemente i strateške pristupe uključuju modeli totalne obrane i društvene otpornosti u odabranim

europskim državama? Treće, kakve implikacije komparativni nalazi imaju na nacionalnu spremnost Republike Hrvatske za krizu visokog intenziteta?

Na temelju postavljenog okvira istraživanja, rad ima dva očekivana rezultata istraživanja: prvi, sagledavanje stanja priprema za velika krizna stanja u Europi; drugi, na temelju rezultata analize, istraživanje će ponuditi specifične preporuke za RH.

TEORIJSKI OKVIR

Teorijski okvir istraživanja postavljen je na sintezi koncepata totalne obrane (engl. *total defence*) i društvene otpornosti (engl. *civil resilience*) unutar modernog konteksta teorije nacionalne sigurnosti (engl. *national security theory*) i teorije društvene otpornosti (engl. *societal resilience theory*). Totalna obrana funkcionira kao doktrina koja zahtijeva društvenu otpornost kao svoju ključnu komponentu, dok teorija nacionalne sigurnosti pruža širi okvir koji objašnjava nužnost te integracije u suočavanju s hibridnim prijetnjama. Društvena otpornost – definirana kao sposobnost društvenih i funkcionalnih sustava da apsorbiraju, prilagode se i brzo oporave od teških poremećaja – objašnjava se i utemeljuje kroz teoriju društvene otpornosti. Ta teorija istražuje obrasce prilagodbe, uloge društvenih mreža, povjerenje i institucionalnu fleksibilnost potrebne za funkcioniranje društva pod pritiskom. Dakle, totalna obrana je paradigma unutar teorije nacionalne sigurnosti koja ne može biti uspješna bez jake društvene otpornosti, čije se metode izgradnje crpe upravo iz teorije društvene otpornosti.

Matthew Sussex i suradnici (2017) smatraju da se teorija nacionalne sigurnosti mora povezati s praktičnim politikama u suvremenom, složenom sigurnosnom okruženju. Oni ističu da se nacionalna sigurnost nalazi na točki spajanja domaće i međunarodne sfere. To znači da se teorija nacionalne sigurnosti mora aktivno baviti transnacionalnim sigurnosnim izazovima (poput kibernetičkih prijetnji) koji izravno dovode u pitanje tradicionalni suverenitet. Autori naglašavaju da nacionalna sigurnost služi kao konceptualna leća za razumijevanje i artikulaciju novih izazova, što implicira da tradicionalne teorije, fokusirane isključivo na vojnu obranu, postaju nedovoljne. Nadalje, smatraju kako je suvremena teorija nacionalne sigurnosti u obvezi integrirati koncepte koji nadilaze klasičnu obranu – kao što je društvena otpornost – jer su prijetnje postale povezane i teško ih je kategorizirati isključivo kao vanjske ili vojne. Michael Clarke i suradnici (2022) ističu da nacionalna sigurnost nije fiksni koncept, već složena arena oblikovana dinamičnom interakcijom domaćih i međunarodnih faktora. Autori strukturiraju raspravu o teoriji nacionalne sigurnosti oko tri ključne dimenzije. Prva je kompleksnost i nužnost šire perspektive, argumentirajući potrebu za sveobuhvatnim pristupom uz zadržavanje središnje uloge države. Druga dimenzija obuhvaća analizu kroz tri elementa: teorije (discipline poput međunarodnih odnosa, sigurnosnih studija i javne politike), ključne aktere u međunarodnim odnosima i njihovu instrumentalizaciju sigurnosnih aktivnosti, te pojedinačne sigurnosne izazove (npr. kibernetička sigurnost, dezinformacije) i njihovu inkorporaciju u prevladavajuće paradigme. Treća dimenzija naglašava dinamičnost i adaptivnost, što zahtijeva razumijevanje složenog spleta teorija, aktera i pitanja kako

bi se uspostavio sveobuhvatan pristup sposoban nositi se s utjecajem globalizacije i tehnoloških promjena na sigurnosno okruženje.

Što se tiče teorije društvene otpornosti pojedini autori ističu da je društvena otpornost teorijski okvir u razvoju. Odnosi se na strategije i odgovore na razini pojedinaca, grupa, organizacija i cijelih društava pri rješavanju kompleksnih problema. Ti se odgovori istovremeno koriste za razvoj inovativnih rješenja koja povećavaju otpornost društva na aktualne i buduće izazove (Anholt i sur., 2021). Michael A. Rostek i Peter Gizewski (2025: 2) smještaju društvenu otpornost u kontekst „potrebe da društvene institucije razviju sveobuhvatnu otpornost potrebnu za suočavanje s opsežnim i nekonvencionalnim prijetnjama i izazovima koje donose hibridne aktivnosti.” Dodatno, oni društvenu otpornost izravno povezuju s pitanjima nacionalne sigurnosti. Torgeir K. Haavik (2020) definira društvenu otpornost kao novi teorijski okvir, predstavljajući ga kao temelj „četvrtog doba sigurnosti.” Autor tvrdi da se otpornost mora promatrati kao sistemska značajka koja nadilazi fokus na kritičnu infrastrukturu i nacionalni opseg. Naglašava da je ključno proširenje opsega promatranja opasnosti i prijetnji kako bi se istraživali transnacionalni rizici – poput klimatskih promjena i globalnih migracija – koji oblikuju kontekst te ugrožavajuće situacije preko mreža različitih praksi. Time društvena otpornost postaje neophodna za razumijevanje i prilagodbu izazovima koji su po svojoj prirodi globalni i daleko od klasičnih, lokaliziranih prijetnji.

Koncept totalne obrane predstavlja doktrinu koja zahtijeva mobilizaciju svih resursa društva – vojske, civilnog sektora, privatnog sektora i građana – radi obrane od širokog spektra prijetnji. Wrangle i suradnici (2024) usredotočuju se na ponovno oživljavanje (engl. *re-conceptualization*) totalne obrane u nordijskim i baltičkim zemljama, posebno nakon 2014. i ruske invazije na Ukrajinu 2022. Autori definiraju koncept totalne obrane kao pristup cijelog društva (engl. *whole-of-society approach*) gdje obrana države nije samo zadaća oružanih snaga, već uključuje mobilizaciju svih resursa za suočavanje s krizom. Taj koncept je ključan za suočavanje s hibridnim prijetnjama i aktivnostima koje su često ispod razine oružanog sukoba te pogađaju civilni sektor. Autori pritom uključuju koncept društvene otpornosti u diskurse totalne obrane, jer se ona razvija upravo kao sredstvo za njezinu izgradnju. Otpornost je ključna kako bi se osiguralo kontinuirano funkcioniranje društva čak i u okolnostima rata ili ozbiljne krize. Ieva Berzina (2020) analizira evoluciju totalne obrane u Europi, prikazujući je kao dinamičan koncept koji se transformirao u modernu sveobuhvatnu nacionalnu obranu, uslijed promjene sigurnosnog okruženja i pojave hibridnih prijetnji. Dok je povijesno totalna obrana bila usmjerena na vojnu komponentu i teritorijalnu obranu, suvremeni okvir uključuje pristup cijelog društva (engl. *whole-of-society*) s četiri ključne dimenzije: vojnu, civilnu, informacijsku i psihološku. Ključni stupovi tog koncepta su otpor (engl. *resistance*) tj. spremnost na obranu i otpornost (engl. *resilience*), pri čemu je otpornost, koja obuhvaća civilnu spremnost za održavanje društvenih funkcija, postavljena kao temelj na kojem počiva cijela strategija obrane od modernih, ne-vojnih i vojnih prijetnji. Joakim Berndtsson (2025a) analizira ponovno oživljavanje koncepta totalne obrane kao ključni odgovor u Švedskoj na hibridne prijetnje i promijenjeno sigurnosno okruženje. Berndtsson definira novu totalnu obranu (koja je u Švedskoj ponovno aktivirana od 2015.) kao pristup cijelog društva i cijele vlade (engl. *whole-of-society* i *whole-of-go-*

vernment approach) nacionalnoj sigurnosti. Iako se temelji na hladnoratovskoj ideji kombiniranja vojne i civilne obrane, moderni koncept adaptiran je za suočavanje s transnacionalnim i hibridnim prijetnjama koje se kreću duž cijelog spektra od mira do rata. Takav pristup (engl. *whole-of-society* i *whole-of-government approach*) vidljiv je i na primjeru Singapura gdje je Vlada Singapura postavila šest međusobno povezanih stupova totalne obrane (i društvene otpornosti). Vojna obrana putem koje oružane snage i druge sigurnosne službe pružaju osnovu za zaštitu države. Civilna obrana koja usmjerava sposobnost društva da prepozna prijetnje, reagira učinkovito i brzo se oporavi u kriznim situacijama. Ekonomska obrana koja osigurava da gospodarstvo ostane robusno, prilagodljivo i konkurentno te da može izdržati ili se oporaviti od poremećaja. Društvena obrana koja njeguju povjerenje i međusobno razumijevanje među različitim rasama i religijama, jačajući koheziju društva. Digitalna obrana koja usmjerava pažnju na sigurnost u digitalnom prostoru – od zaštite infrastrukture do svijesti građana o kibernetičkim prijetnjama. Psihološka obrana koja naglašava volju i odlučnost svakog pojedinca da brani način života i nacionalne interese te jača kolektivni duh zajednice (Government of Singapore, 2025).

Koncept društvene otpornosti – za razliku od teorije društvene otpornosti – vrlo je razvijen i uključen je u mnoge discipline i pravce. Stoga ćemo ovdje staviti fokus na tri smjera. Prvo, društvena otpornost vezano za opasnost od izbijanja ratnog sukoba, vezano uz suočavanje s hibridnim prijetnjama i vezano uz smanjivanje rizika prema informacijskoj i kibernetičkoj sigurnosti i zaštiti kritičnih infrastrukture. Olga Kutsenko (2025) objašnjava društvenu otpornost u ratu – na aktualnom primjeru Ukrajine – kao dinamičan i transformativan sociološki proces koji se ne svodi na pasivno preživljavanje, već na aktivnu adaptaciju. Naglašava da otpornost zahtijeva da društvo prođe kroz evolucijske faze – od početnog šoka do uspostavljanja pragmatične dugotrajne izdržljivosti. Ključno je da se otpornost manifestira kroz aktivno sudjelovanje (sposobnost pojedinaca i grupa da samostalno djeluju i donose odluke unatoč pritiscima) i inovaciju (stvaranje novih rješenja i organizacijskih struktura koje nisu postojale u miru). Takav proaktivan angažman ne samo da osigurava funkcioniranje društva u ratnim uvjetima, već i jača demokratske vrijednosti, čineći otpornost ključnim mehanizmom za dugoročnu obranu. Zatim, analizirajući koncept društvene otpornosti u odnosu na hibridne prijetnje, Rainer Jungwirth i suradnici (2023) naglašavaju kako je otpornost ključna komponenta za suočavanje s hibridnim prijetnjama. Otpornost na hibridne prijetnje treba koristiti mjere otpornosti različitih domena (sektora). Taj koncept mora biti temeljito osmišljen i implementiran. Razvijanje otpornosti zahtijeva ne samo sagledavanje otpornosti u svakom pojedinom području, već i izgradnju otpornosti sustavno, uzimajući u obzir međusobne ovisnosti i veze između različitih dijelova društva. Konačno, Kelley A. Pesch-Cronin i Nancy E. Marion (2024) naglašavaju da je društvena otpornost (u smislu otpornosti na prijetnje u informacijskom i kibernetičkom spektru te u zaštiti kritične infrastrukture) neraskidivo vezana za fizičko i digitalno funkcioniranje države te da je otpornost na kibernetičke prijetnje izravno proporcionalna otpornosti same kritične infrastrukture. Stoga se otpornost mora implementirati kroz koherentnu nacionalnu politiku koja obuhvaća cijeli ekosustav: od usklađenih zakona i regulative, preko javno-privatnih partnerstava, pa sve do operativne sposobnosti ključnih sek-

torskih agencija zaduženih za zaštitu – čime se osigurava neprekidnost društvenih funkcija pod digitalnim pritiskom.

Kombinirajući singapurski model s njegovih šest stupova i EU-model (prema levi Berzinovoj) s četirima dimenzijama dobivamo integrirani okvir koji odražava pristup *whole-of-government* (uključivanje svih razina vlasti i državnih institucija) i *whole-of-society* (uključivanje čitavog društva: građana, privatnog sektora, različitih zajednica i udruga civilnog društva) u jačanju obrane i društvene otpornosti. Singapurska struktura pokazuje kako država sistemski i institucionalno objedinjuje vojne, civilne, ekonomske, digitalne i psihološke komponente, dok EU-model naglašava važnost šire društvene i informacijske otpornosti uz državni aparat. Spajanjem tih pristupa dobivamo sveobuhvatan pristup koji prepoznaje da obrana nije samo funkcija oružanih snaga i vlade, nego da svaki građanin, organizacija i javno-privatni sektor imaju ulogu u jačanju spremnosti, odgovora i oporavka u uvjetima hibridnih prijetnji, kibernetičkog ratovanja ili kriznih scenarija. Time se jasno artikulira kako suvremena nacionalna obrana mora biti holistička, višeslojna i integrirana između svih aktera u društvu i državi.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je utemeljeno na kvalitativnoj komparativnoj analizi slučajeva (engl. *comparative case study analysis*). Ta je metoda odabrana jer omogućuje dubinsko razumijevanje složenih, nacionalno specifičnih fenomena (kao što je implementacija totalne obrane) i istovremeno pruža sustavan okvir za identificiranje sličnosti i razlika između različitih nacionalnih sustava.

Metoda je strukturirana prema prilagođenom modelu usporedbe najbližih sustava (engl. *most similar systems design*), gdje se uspoređuju sustavi s različitim obrambenim tradicijama (npr. tradicionalna totalna obrana vs. novouspostavljeni model), ali koji su suočeni sa sličnim geopolitičkim izazovima nakon ruske agresije na Ukrajinu 2022. Usporedba pomaže u izoliranju kritičnih faktora koji objašnjavaju uspjeh ili neuspjeh u jačanju nacionalne spremnosti.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Polazeći od djelovanja ključnih međunarodnih organizacija – Sjevernoatlantskog saveza (NATO) i Europske unije (EU) – koje kontinuirano ulažu značajne napore u izgradnju i održavanje stabilnosti te kolektivne sigurnosti na europskom kontinentu, neophodno je istaknuti temeljne okvire njihovih strateških aktivnosti. NATO, kao temelj kolektivne zajedničke obrane, svoje operativne i političke napore usmjerava kroz pet ključnih domena, čime jača Savez i transatlantsko partnerstvo: kolektivna obrana i aktivnosti vezane uz članak 5. Washingtonskog ugovora, odlučno odvracanje i obrana, upravljanje krizama, partnerstva NATO-a te implementacija strateških koncepata (NATO, 2025a). Tim integriranim pristupom, Savez ne samo da jača vlastitu obrambenu sposobnost,

već aktivno promiče i suradnju s partnerskim organizacijama i državama diljem svijeta u suočavanju s multidimenzionalnim sigurnosnim izazovima.

Kao značajno postignuće Saveza, potrebno je izdvojiti činjenicu da su sve države članice 2025. godine (NATO, 2025b: 4) ostvarile izdvajanje od 2% bruto domaćeg proizvoda (BDP) godišnje za obrambene svrhe. To predstavlja ispunjenje obveze dogovorene 2014. godine na samitu u Walesu, kada su se lideri NATO članica formalno obvezali da će do 2024. godine trošiti najmanje 2% BDP-a godišnje na obranu (NATO, 2014). Ostvarenje cilja od 2% BDP-a služi kao ključno mjerilo predanosti saveznika kolektivnoj obrani. U svjetlu izraženih „sigurnosnih prijetnji i izazova, posebice dugoročne prijetnje koju predstavlja Rusija euroatlantskoj sigurnosti i stalnoj prijetnji terorizma,” Saveznici su se obvezali da će do 2035. godine ulagati 5% BDP-a godišnje u osnovne obrambene potrebe (NATO, 2025c: točka 2). Savez isto tako radi i na društvenoj otpornosti i pripremi za izvanredna stanja.

Predma Europska unija aktivno radi na jačanju svojih obrambenih priprema, što se očituje i kroz mehanizam PESCO (*Permanent Structured Cooperation* – Stalna strukturirana suradnja) unutar Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a, potrebno je naglasiti ulogu tog mehanizma. PESCO je uspostavljen na temelju članka 42. (6) Ugovora o Europskoj uniji i formalno je pokrenut 2017. godine. Mehanizam omogućuje onim državama članicama EU-a koje to žele i koje su spremne i sposobne, da preuzmu obvezu zajedničkog sudjelovanja u razvoju obrambenih kapaciteta i misija (Nováky, 2018; Potocki, 2022). U PESCO-u trenutačno sudjeluje 26 od 27 država članica (sve osim Malte), a trenutno se provodi 74 zajednička projekta čiji je cilj da države članice zajednički planiraju, razvijaju i ulažu u suradnički razvoj sposobnosti te time unapređuju operativnu spremnost i doprinos oružanih snaga (PESCO, 2025). Ključno je naglasiti kako se PESCO ne smatra natjecateljem ili zamjenom za NATO. Europska unija, pa tako i PESCO, ističe kako je NATO temelj kolektivne obrane njezinih članica. PESCO je zamišljen kao komplementaran NATO-u – jača europski stup unutar transatlantskog partnerstva i pomaže članicama EU-a da budu sposobnije i efikasnije u doprinosu zajedničkoj sigurnosti.

Europska unija snažnije se usmjerava na jačanje društvene otpornosti i pripreme za civilne izvanredne situacije. Postoji čitav niz aktivnosti, tijela, mehanizama i dokumenata koji se djelomično ili u potpunosti bave ovim područjem. Sva prethodna nastojanja sažeta su u najnovijem objavljenom dokumentu – *Europskoj strategiji za Uniju pripravnosti* – predstavljenoj u ožujku 2025. godine (Europska komisija i Visoki predstavnik EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, 2025). EU se suočava s velikim brojem prijetnji, od geopolitičkih napetosti i sukoba, rizika kibernetičke sigurnosti i informacijske manipulacije, do klimatskih promjena i sve većih opasnosti od prirodnih katastrofa. Kako bi pojačala sposobnost EU-a da predvidi, spriječi i odgovori na te prijetnje, izrađena je ta strategija. Cilj je strategije ojačati civilnu i vojnu pripremljenost i operativnu spremnost EU-a za buduće krize, osiguravajući da su svi relevantni akteri sposobni reagirati brzo i učinkovito kada je to potrebno. Strategija podržava nacionalne napore kroz poboljšanu koordinaciju i veću učinkovitost unutar postojećih okvira te poticanjem kulture otpornosti angažmanom svih razina društva (ibid). Ključna poruka strategije, koja predstavlja temelj djelovanja kako EU, tako i države članice, jest da je

primarna odgovornost za pripremu i reakciju na izvanredna krizna stanja i dalje na državama članicama, pri čemu će im Unija i njezina tijela pružiti maksimalnu pomoć u svim aktivnostima.

Sveobuhvatna suradnja između NATO-a i Europske unije ključni je stup europske sigurnosti, koja je značajno intenzivirana, posebno u kontekstu suočavanja s hibridnim prijetnjama i kao izravna posljedica ruske agresije na Ukrajinu. Ta se suradnja manifestira kroz strateške aktivnosti, pri čemu je razmjena stručnosti putem centara izvrsnosti i strukturna povezanost od iznimne važnosti. Na polju suzbijanja hibridnih prijetnji i kibernetičke obrane primjetna je najjača sinergija: iako nije formalno zajednički ustrojen, NATO Centar izvrsnosti za suzbijanje hibridnih prijetnji (Hybrid COE) u Helsinkiju funkcionira kao ključna platforma koja okuplja stručnjake iz država članica obiju organizacija, osiguravajući time koordinirani pristup. Slično tome, intenzivna suradnja odvija se i na polju kibernetičke obrane, gdje NATO Centar izvrsnosti za kooperativnu kibernetičku obranu (CCDCOE) u Tallinnu aktivno dijeli znanja s relevantnim EU agencijama, poput ENISA-e, u svrhu poboljšanja situacijske svijesti i interoperabilnosti u zaštiti od kibernetičkih napada. Daljnje jačanje otpornosti demonstrirano je uspostavom NATO–EU radne skupine posvećene zaštiti kritične infrastrukture (uključujući energetske mreže i podmorske komunikacijske kabele), čiji je mandat usklađivanje operativnih standarda i razmjena operativnih informacija. Obje organizacije čine brojne napore kako bi pomogle državama članicama u prevenciji i zaštiti od sve većeg broja izazova. Na razini država potrebno je analizirati one kod kojih je, prema javno dostupnim podacima, (snažno) prisutan koncept totalne obrane i društvene otpornosti.

Švicarska

Povijesno gledano, Švicarska je u razdoblju od 1939. do 1991. bila svjetski uzor primjene totalne obrane. Njezin *whole-of-society* pristup, zajedno s vojskom sastavljenom prvenstveno od građana-vojnika, stvorio je izuzetno snažnu nacionalnu i društvenu otpornost i sposobnost otpora (Stringer, 2025). Njezin jedinstveni koncept totalne obrane – uz određene druge sposobnosti – omogućio je neutralnoj državi da izbjegne razaranja u 20. stoljeću. Tijekom tog perioda, ključne komponente uključivale su uspostavu sustava obrane zemlje koji je predviđao radnje i postupke u slučaju djelomične okupacije te osnivanje i obuku gerilskih i tajnih skupina za djelovanje na potencijalno okupiranim područjima, što je bio jasan signal spremnosti za najgori scenarij. Autor dalje navodi da su nakon završetka hladnog rata, švicarske vlade dopustile da nacionalna arhitektura totalne obrane oslabi, čime su ugrozile vitalnu sposobnost države i društva za obranu. Posljedično, današnji donositelji politika bore se s obnovom tih sposobnosti. Trenutni izazovi uključuju tri ključna otvorena pitanja: kako prilagoditi principe totalne obrane novim prijetnjama 21. stoljeća, kako potaknuti sudjelovanje stanovništva u obrani s obzirom na promijenjenu demografiju te konačno kako motivirati mlade za vojnu službu (ibid).

Norveška

Nakon Švicarske promotrit ćemo stanje u Norveškoj. Norveški koncept totalne obrane nalazi se u ključnoj tranzicijskoj fazi, odmičući se od liberaliziranog modela uspostavljenog početkom 2000-ih prema modelu koji naglašava pripremu za krize visokog intenziteta. Prvotna totalna obrana 2.0 bila je orijentirana na društvenu sigurnost, s primarnim ciljem da vojska asistira civilnom sektoru u mirnodopskim hitnim situacijama, koristeći tržišne mehanizme za logistiku i oslanjajući se na globalne lance opskrbe (*just-in-time*) radi uštede troškova. Međutim, geopolitički pomaci, posebice rat u Ukrajini, razotkrili su ranjivost globalnih lanaca opskrbe, gurajući Norvešku prema totalnoj obrani 3.0 (Rongved, 2025). Ta nova faza zahtijeva povratak većoj državnoj kontroli i samodostatnosti u ključnim područjima te smanjenje oslanjanja na tržište za vitalne zalihe, što predstavlja odmak od *cost-benefit* logike modela 2.0. Ključne točke novog koncepta su usmjeravanje na stvarni rat i jačanje totalne obrane, što neizbježno podrazumijeva značajno povećanje troškova u odnosu na prethodni, štedljivi koncept. Najveći izazov za društvenu otpornost je nužna edukacija javnosti o njezinoj ulozi u slučaju rata, budući da norveško društvo više nije naviknuto na ratne prijetnje te se mora iznova steći potrebna svijest i spremnost (ibid). Pored toga, Vlada Norveške je početkom 2025. godine objavila *Bijelu knjigu o sveobuhvatnoj pripravnosti: priprema za krizu i rat*. Riječ je o dokumentu koji postavlja smjer za jačanje civilne otpornosti i totalne spremnosti, pri čemu nije usmjeren na specifični sektor, već obuhvaća mjere koje utječu na javni sektor, poslovni sektor i ostale sektore društva, kao i na svakog pojedinca (Government of Norway, 2025). Posebna vrijednost dokumenta jest što donosi više od 100 različitih mjera koje su jasno i nedvosmisleno izražene u vrijednostima i rokovima za donošenje (tako da ih je moguće jednostavno pratiti i evaluirati).

Švedska

Švedska je kasne 2015. godine, kao izravnu reakciju na rusku aneksiju Krima 2014. godine, donijela odluku o ponovnom pokretanju planiranja i organiziranja totalne obrane, čime je označila značajan povratak teritorijalnoj obrani i sigurnosnoj politici. U svojoj srži, švedska totalna obrana uspostavljena je kao pristup cijelog društva (*whole-of-society*) i cijele vlade (*whole-of-government*), temeljen na fundamentalnoj ideji da je obrana zajednički zadatak za cijelo društvo, a njezin je primarni cilj odvratanje potencijalnog neprijatelja mobilizacijom združene snage civilne i vojne obrane (Berndtsson, 2025b). Novi koncept osmišljen je tako da odgovara na cijeli spektar prijetnji, od konvencionalnog rata do hibridnih prijetnji i transnacionalnih kriza. Iako je politički pritisak za međuinstitucionalnu i međusektorsku suradnju snažan, švedski model totalne obrane još je uvijek u nastajanju i suočava se s ozbiljnim izazovima vezanim uz društvenu otpornost i implementaciju. U Švedskoj glavni izazovi leže u kompleksnosti mreže aktera, gdje se u nekim područjima totalne obrane pojavljuju nejasne uloge i mandati između civilnog i vojnog sektora, kao i potencijalni sukobi oko ciljeva te profesionalne i kulturne razlike među institucijama (ibid). Uspješna implementacija i jačanje totalne obrane i društvene otpornosti ovisit će o prevladavanju tih prepreka te

stvaranju jasnih politika i praksi za interakciju i komunikaciju unutar cijelog društvenog sustava. Imoh Antai i Roland Hellberg (2024) u svojem su istraživanju totalne obrane, primarno fokusiranom na logistiku, detektirali ključni operativni izazov na primjeru švedskog odgovora na pandemiju COVID-19. Njihov nalaz potvrđuje kako koncept totalne obrane predstavlja zajednički pothvat između vojnih snaga i civilne obrane/zaštite, ali ukazuje na značajan problem: iako je logistika izuzetno bitna za efikasnost zajedničke suradnje, postoji izražen nesklad između logističkih struktura vojske i civilne obrane. Autori zaključuju da taj nesklad stvara ozbiljne izazove za efikasnu suradnju u krizama. Unatoč teorijskoj ideji zajedničkog djelovanja, postoji operativni jaz jer se vojni i civilni logistički koncepti primijenjeni u praksi značajno razlikuju. To je osobito važno istaknuti u područjima u kojima vojska ima dominantne sposobnosti i stručnost (npr. u kontekstu KBRN intervencija) te u kojima je njezina potpora često neizbježna (ibid). Švedska je u cilju pripreme stanovništva za krizne situacije ili rat objavila brošuru za građane s uputama za postupanje. U brošuri je objašnjeno kako se građani i zajednice trebaju pripremiti za slučaj velikih izvanrednih stanja (Swedish Civil Contingencies Agency, 2025). Sličnu brošuru objavila je i Njemačka za potrebe svojih građana.

Finska

Finska koristi termin sveobuhvatna nacionalna obrana (engl. *comprehensive national defence*) kao svoj primarni koncept, koji se definira kao cjelina svih vojnih i civilnih aktivnosti potrebnih za osiguravanje vojne obrane države u izvanrednim situacijama. Taj model, proizašao iz koncepta totalne obrane iz razdoblja hladnog rata, visoko je institucionaliziran i uključuje ključne komponente kao što su vojna obrana, sigurnost opskrbe, međuresorna suradnja, društvena otpornost i strateška komunikacija. Finska postiže svoju otpornost kroz *whole-of-society* pristup usmjeren na zaštitu vitalnih funkcija društva. Poseban naglasak stavljen je na dobrovoljnu obranu i aktivnu ulogu građana u spremnosti društva (Sederholm i sur., 2025). Ključne točke finskog pristupa su da se građani aktivno uključuju kroz lokalne vježbe obrane koje jedinice lokalne samouprave organiziraju dva puta godišnje, regrutirajući i obučavajući volontere za zadatke poput održavanja skloništa, evakuacije stanovništva, prve pomoći i komunikacijske potpore. Takvo sudjelovanje jača sigurnost lokalnog stanovništva i ukupnu otpornost društva. Strateška komunikacija je također ključni aspekt, s ciljem povećanja svijesti i spremnosti građana protiv kognitivnog i kibernetičkog ratovanja (ibid). Finska volju vlastitih građana za obranu zemlje smatra ključnim preduvjetom za uspjeh sveobuhvatne nacionalne obrane. Prema Minni Ålander (2025) Finska ima najrazvijeniji *whole-of-government* i *whole-of-society* pristup od svih nordijskih zemalja. Finska Vlada je početkom 2025. godine donijela *Sigurnosnu strategiju za društvo* koja opisuje koncept sveobuhvatne sigurnosti (engl. *comprehensive security*), u kojoj se o vitalnim funkcijama društva brine kroz suradnju između nadležnih tijela, poslovne zajednice, organizacija i građana. Cilj je te strategije svim akterima pružiti zajednički okvir za provedbu sveobuhvatne sigurnosti iz njihovih perspektiva. Sveobuhvatna sigurnost čini temelj otpornosti u finskom društvu (Finnish Government, 2025).

Danska

Kod Danske, za razliku od svojih nordijskih susjeda Norveške i Finske te djelomično i Švedske, totalna obrana ostaje kontroverzan koncept u sigurnosnoj i obrambenoj transformaciji. Povijesno gledano, Danska se često ugledala na Švedsku i Norvešku, no u ključnim trenucima, danska društvena otpornost i totalna obrana razvijale su se dvama različitim, odvojenim putovima. To je rezultiralo kritičnim nedostatkom jedinstvenog koncepta sveobuhvatne nacionalne obrane koji bi efikasno integrirao vojna i nevojna sredstva. Umjesto koherentnog pristupa, u Danskoj postoji maglovito konceptualno bojno polje (engl. *foggy conceptual battlefield*) gdje se različiti politički akteri i agende natječu za značenje i primjenu različitih sigurnosnih koncepata (Obling, 2025: 107). Iako je rat u Ukrajini potaknuo dansku politiku i obrambene strategije da se ponovno okrenu drugim nordijskim zemljama u potrazi za inspiracijom za reformu obrambene organizacije i mobilizaciju društva, sama implementacija totalne obrane kao *whole-of-society* pristupa je spora i neujedinjena. Dodatni izazov za Dansku leži u tome kako se borba za značenje pojedinih koncepata može prevesti u konkretne instrumente za političke inicijative i socijalne promjene te kako premostiti jaz između odvojeno razvijanih sustava sigurnosti i obrane, čime bi se osigurala nužna društvena otpornost u suočavanju s geopolitičkim prijetnjama (ibid).

Nizozemska se nalazi u sličnoj situaciji kao i Danska. Jörg Noll i suradnici navode kako je napredak Nizozemske prema usvajanju cjelovitog *whole-of-society* pristupa totalnoj obrani znatno sporiji u usporedbi s drugim europskim zemljama, a sam koncept suočava se s tolikim preprekama da se unutar stručne literature naziva „nemogućom misijom” (2025: 231). Autori navode da iako kreatori politika raspravljaju o potrebi jačanja obrane i sigurnosti nakon 2014. i 2022. godine, implementacija ne ide prema očekivanjima zbog povijesnog prioritiziranja konvencionalne obrane i dubokih institucionalnih i društvenih problema. Glavni je izazov institucionalna decentralizacija – autonomija pokrajina i lokalnih vlasti, koju državna Vlada može preglasati samo u stanju nacionalne krize. Najveći problemi koji narušavaju društvenu otpornost su politička fragmentacija i rastuće nepovjerenje između političkih elita, segmenata stanovništva i između stanovništva i vlasti (ibid). Za razliku od hladnog rata, kada je zajednička opasnost stvarala jedinstvo, danas različiti akteri otežavaju stvaranje nužno potrebne kohezije. Zbog tog složenog odnosa između države i pluralističkog društva, zaključak je da uvoz i kopiranje stranih modela totalne obrane vjerojatno neće funkcionirati (ibid). Stoga je ključno otvoreno pitanje za Nizozemsku: kako razviti specifične nacionalne strategije koje će omogućiti izgradnju *whole-of-society* pristupa i društvene otpornosti u duboko podijeljenom i fragmentiranom društvu.

Poljska

Sukladno Piotru Szymańskom (2025), Poljska predstavlja zanimljiv slučaj razvoja totalne obrane, s obzirom na njezinu povijest borbe za opstanak i neposredne prijetnje iz Rusije i Bjelorusije. Iako se koncept totalne obrane ne spominje izravno u strateškim dokumentima, Poljska je uvela ideju zajedničke građanske obrane (engl.

common civil defence), fokusiranu na jačanje društvene otpornosti u više domena kroz aktivnosti cjelokupnog društva. Donedavna praksa u nacionalnoj obrani bila je uglavnom usmjerena na masivna ulaganja u vojne sposobnosti, nabavu vrhunske opreme i jačanje savezničke vojne prisutnosti u zemlji, što Poljsku trenutno čini sastavom polu-totalne obrane (ibid). Poljski ciljani model obrane temelji se na četiri stupa: snažno vojno odvracanje i savezništvo; poticanje dobrovoljnog uključivanja društva u obranu; jačanje civilno-vojne koordinacije i sinergije te puna implementacija koncepta građanske obrane. Poljska ima jedinstvenu prednost u jačanju totalne obrane kroz svoju transportnu infrastrukturu – značajna ulaganja u prometnice i željeznice planiraju se provesti na način dvostruke namjene (civilno-vojne). Također, postoji velik neiskorišteni potencijal u suradnji s privatnim sektorom, posebice transportnom industrijom, čija ogromna logistička flota (najveći kopneni prijevoznik u EU) može igrati ključnu ulogu u potpori vojne logistike i osiguravanju sigurnosti opskrbe (ibid). Otvoreno pitanje ostaje postizanje pune civilno-vojne sinergije i prelazak s dominantnog vojnog fokusa na istinski *whole-of-society* pristup.

Estonija, Latvija i Litva

U konačnosti dolazimo do tri baltičke zemlje koje su do kraja hladnog rata bile u sastavu SSSR-a zajedno s Rusijom, a od koje im sada prijeti najveća opasnost. Estonija se primarno oslanja na kolektivno odvracanje NATO-a, ali je koncept totalne obrane, koji komplementarno dopunjuje vojnu komponentu, ponovno postao centralna tema rasprave nakon ruske agresije na Ukrajinu 2022. godine (Veebel, 2025). Iako zemlja od 2010. primjenjuje koncept sveobuhvatne nacionalne obrane, koji uključuje i međunarodnu dimenziju (kao što je suradnja sa Švedskom i Finskom), totalna obrana fokusira se na unutarnju društvenu otpornost. Estonska totalna obrana uključuje jak element suradnje između vojnih struktura i privatnog sektora, s ciljem podizanja svijesti među ključnim osobljem o važnosti uključivanja tvrtki i civila u suočavanje s krizom (ibid). Ključni izazovi za društvenu otpornost leže u unutrašnjoj stabilnosti. Estonija se mora pozabaviti integracijskom politikom i brzo procijeniti stavove proruskog stanovništva koje živi unutar države. Razumijevanje stavova tih građana u potencijalnom sukobu ključno je za regionalnu stabilnost i unutarnju sigurnost. Drugo otvoreno pitanje je stalna dilema prioriteta: hoće li se ulaganja usmjeriti na konvencionalne vojne sposobnosti ili na resurse totalne obrane koja uključuje i društvenu otpornost.

Kod Latvije pristup totalnoj obrani naziva se sveobuhvatnom državnom obranom, a cilj mu je odvracanje i ratovanje u okolnostima suočavanja s brojčano, ekonomski i demografski nadmoćnim neprijateljem (Rusijom). Nakon oklijevanja, zemlja je nakon 2022. ponovno uvela obvezni vojni rok, čime je naglašen povratak konvencionalnoj obrani (Rostoks, 2025). Sveobuhvatna državna obrana definirana je kao dugoročni napor koji zahtijeva konzistentnost, kontinuirani dijalog i koordinaciju aktivnosti svih dionika u društvu, s ciljem podizanja društvene otpornosti i kulture spremnosti. Autor smatra kako je sveobuhvatna državna obrana izuzetno problematičan pristup u podijeljenim društvima, što je Latviji veliki izazov s obzirom na značajan udio ne-latvijskog stanovništva. Iako je sveobuhvatna državna obrana važan strateški cilj, on preusmjerava

ionako ograničene resurse vlade s drugih bitnih područja. Nedavne debate u Latviji, fokusirane na vojne aspekte (npr. utvrđivanje istočne granice), dovele su do toga da je civilni element obrane dobio manji značaj.

Za Litvu, totalna obrana najvažniji je imperativ usko povezan s njezinim geostrateškim položajem – neposredna blizina snažno militarizirane Kalinjingradske regije, granica s Bjelorusijom i ranjivost Suwalki koridora (Česnakas, 2025). Unatoč tim faktorima, Litva je oklijevala razvijati totalnu obranu prije 2014. i 2022. godine. Danas je fokus na jačanju interoperabilnosti institucija (vojnih, civilnih i poslovnog sektora) te na postizanju institucionalne memorije kroz kontinuirane vježbe. Najveći izazov leži u nedovoljnoj uključenosti društva (ibid). Litva se suočava s problemom što emigranti i ranjive skupine (npr. starije osobe i osobe s niskim primanjima) nisu dovoljno uključeni u obranu. Litvansko društvo mora prihvatiti da obranu organizira i koordinira država, a građani moraju ispunjavati dužnosti definirane zakonima o mobilizaciji. Stoga je ključno za Litvu da uključi sve segmente društva u totalnu obranu i transformira je u praktičan koncept koji će povećati razinu spremnosti, koordinacije i znanja cijelog društva o svojoj ulozi u obrani.

Ovaj dio rada nedvojbeno pokazuje da su pojedine europske države, suočene s rizikom krize visokog intenziteta, ubrzano prihvatile i rekonceptualizirale doktrinu totalne obrane kao nužan *whole-of-society* i *whole-of-government* pristup ili rade na tome. Ipak, usporedna analiza ukazuje da je implementacija tog sveobuhvatnog pristupa opterećena trima ključnim izazovima. Prvi, problem institucionalnih silosa, očit je u nejasnim mandatima i kulturnim razlikama između civilnih i vojnih aktera, što stvara kritičan nedostatak jedinstva u nacionalnoj obrani. To se najbolje ilustrira na primjeru Danske, gdje je prisutan jaz između različitih aktera te Nizozemske, koja se bori s institucionalnom decentralizacijom koja usporava implementaciju. Drugi i možda najdublji izazov jest društvena fragmentacija, gdje politička polarizacija i rastuće nepovjerenje u vlast otežavaju stvaranje kohezije cijelog društva (*whole-of-society*), kako je to evidentno u Nizozemskoj gdje je zabilježeno rastuće nepovjerenje između političkih elita, segmenata stanovništva i između stanovništva i vlasti te u baltičkim državama, gdje je nedovoljna uključenost ili upitna mogućnost uključivanja stanovnika tih država koji ne pripadaju glavnoj etničkoj skupini u zemlji. Konačno, tranzicija iz mirnodopske paradigme na ratnu izravno se sudara s visokim troškovima financiranja logistike, odnosno s potrebom obnove kritičnih zaliha i preuzimanja kontrole nad lancima opskrbe od tržišnog *just-in-time* pristupa, što zorno prikazuje Norveška u svojoj tranziciji prema modelu totalne obrane 3.0.

RASPRAVA

Rasprava je posvećena sagledavanju različitih okvira unutar kojih odabrane države ostvaruju (ili pokušavaju ostvariti) dodatnu vrijednost priprema za suočavanje s velikim izvanrednim okolnostima. Sekcija se dotiče: a) institucionalnih i pravnih mehanizama koji su fokusirani na integraciju i koordinaciju; b) osnaživanja društvena otpornosti putem većeg sudjelovanja građana; c) logističkih i infrastrukturnih mehanizama koji vode prema integraciji sustava opskrbe i resursa.

U prvom dijelu (institucionalni i pravni mehanizmi) analiza pokazuje da države s najrazvijenijim sustavima totalne obrane uspjeh temelje na snažno institucionaliziranim oblicima međusektorske koordinacije. Finska je najistaknutiji primjer: ona formalno ugrađuje sigurnost opskrbe i međuresornu suradnju u svoje temelje politike obrane, čime integracija civilnih i vojnih kapaciteta postaje dio redovitog upravljanja državom. Takav pristup omogućuje konzistentnost planiranja i izgradnju povjerenja između aktera, što predstavlja važnu pretpostavku za djelotvornu reakciju u krizama visokog intenziteta. Švedska pak integraciju (uz određene izazove) razvija kroz koncept civilno-vojne koordinacije kao zajedničkog zadatka, čime se jasno napušta tradicionalna sektorska podjela odgovornosti. Time se naglašava komplementarnost funkcija te se institucionalizira ideja da civilni i vojni elementi obrane moraju djelovati kao jedinstveni sustav. Poljska svoj model gradi kroz jačanje civilno-vojne sinergije kako bi poduprla rastuće vojne investicije. U tom smislu, koordinacija funkcionira kao poveznica između novih sposobnosti u obrambenom sektoru i društvenog, logističkog i infrastrukturnog okruženja. Litva se usredotočuje na razvoj interoperabilnosti između civilnih, vojnih i poslovnih struktura, pri čemu posebno naglašava institucionalnu memoriju – sposobnost institucija da automatizirano djeluju u kriznim uvjetima zahvaljujući velikom broju provedenih vježbi. Latvija ulaže dugoročne napore u građenje kulture spremnosti i koordinacije unatoč unutarnjim društvenim podjelama, dok se Danska bori s povijesno odvojenim razvojem sustava društvene sigurnosti i klasične vojne obrane, što stvara strukturne izazove za integraciju. Ipak, Danska jasno prepoznaje da je nadilaženje tih strukturalnih razlika preduvjet za suvremeni totalno-obrambeni model.

U dijelu koji se odnosi na osnaživanje društvene otpornosti države koje uspješno razvijaju totalnu obranu integraciju ne vide samo na razini institucija, već i kroz aktivnu ulogu građana, gdje poboljšavaju ili stvaraju nove mehanizme kojima neposredno jačaju i koordiniraju društvene i institucionalne kapacitete. Finska sustavno uključuje lokalne zajednice kroz općinske obrambene vježbe i obuku volontera za rad u skloništima, evakuacijama i komunikacijskim zadacima. Time suradnja lokalnih i nacionalnih institucija postaje stalna, a ne *ad-hoc* aktivnost. Norveška prioritizira javno obrazovanje o ulozi stanovništva u ratu, čime država investira u društvenu koheziju kao temelj obrambene učinkovitosti. Kod Norveške, Švedske i Njemačke vrijedno je izdvojiti izradu brošure putem koje informiraju građane kako se pripremiti za velike krize i/ili rat, u slučaju Finske to je strategija koja predstavlja zajednički okvir za provedbu sveobuhvatne sigurnosti svih ključnih aktera u zemlji. Posebno je vrijedan primjer Norveške koja je u svom dokumentu objavila više od 100 različitih mjera koje je potrebno implementirati u cilju osnaživanja totalne obrane i društvene otpornosti. Dok je švicarski primjer

građanina-vojnika snažan model integracije civilnog i vojnog segmenta – cijelo društvo je u različitim stupnjevima integrirano u obrambenu arhitekturu. Estonija i Litva usmjeravaju koordinaciju na specifične društvene skupine koje mogu predstavljati rizik ili neiskorišteni potencijal, kao što su proruske zajednice, emigranti, starije i ekonomski ranjive skupine. Takav pristup govori o integraciji koja nadilazi institucije i ulazi u sferu društvenih politika.

U trećem dijelu (logistički i infrastrukturni mehanizmi) potrebno se osvrnuti na potporne mehanizme u organizaciji totalne obrane i društvene otpornosti. Logistika i infrastruktura ključni su stupovi integriranog obrambenog sustava jer povezuju civilne, vojne i poslovne aktere u jedinstveni lanac otpornosti. Norveška je prešla s tržišne *just-in-time* logike na državno upravljane strateške zalihe, što zahtijeva visoku razinu koordinacije između javnog i privatnog sektora. Ta tranzicija s tržišnog na obrambeni model logistike nije samo pitanje novca, već fundamentalna promjena *mindseta* u državi. Poljska pak ističe model dvostruke namjene prometnih projekata – oni istovremeno služe civilnim i vojnim potrebama, čime integracija postaje osnovni kriterij nacionalnog infrastrukturnog planiranja. Posebno je važna poljska spoznaja o nedovoljno iskorištenim mogućnostima suradnje s privatnim transportnim sektorom, koji je najveći kopneni prijevoznik u EU. Ta činjenica ukazuje da čak i zemlje s visokim ulaganjima mogu imati nedostatke u integraciji resursa ako koordinacija nije strateški vođena. Estonija naglašava svijest i aktivno uključivanje poslovnog sektora u krizne planove, čime se povećava otpornost kritične infrastrukture i osigurava kontinuitet opskrbe.

Rasprava o komparativnim modelima totalne obrane i društvene otpornosti kulminira spoznajom da je spremnost za krize visokog intenziteta u 21. stoljeću prvenstveno pitanje političke i društvene volje, a tek sekundarno financijskih sredstava. Tranzicija iz *just-in-time* logike i fragmentiranih institucionalnih silosa, vidljiva u modelima poput Norveške i Finske, zahtijeva dugoročan politički konsenzus, koji je u mnogim europskim državama narušen upravo problemom društvene fragmentacije. Dok primjeri iz nordijskih i baltičkih zemalja dokazuju da je operativna totalna obrana ostvariva, ključno je naglasiti da ti uspješni sustavi počivaju na temeljima dubokog povjerenja u institucije i općeprihvaćenoj kulturi spremnosti, što je rezultat desetljeća ulaganja u edukaciju i koheziju, a ne brzih zakonskih izmjena.

ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje analiziralo je različite modele pripreme za krize visokog intenziteta u odabranim europskim državama s naglaskom na koncepte totalne obrane i društvene otpornosti. Kroz komparativnu analizu uočeno je da države koje su najdalje odmaknule u implementaciji tih modela – prvenstveno Finska, Norveška i Švedska – uspjeh temelje na dugoročnoj institucionalnoj kulturi suradnje, jasnim mehanizmima koordinacije i snažnoj uključenosti građana u obrambene pripreme. Istodobno, analiza je pokazala da brojni sustavi, osobito oni s izraženom institucionalnom fragmentacijom ili društvenim podjelama, nailaze na ograničenja pri implementaciji totalne obrane i izgradnji sveobuhvatne otpornosti društva. U tom kontekstu postaje jasno da modeli

totalne obrane nisu jednostavno prenosivi, već zahtijevaju dubinsko prilagođavanje specifičnom političkom, društvenom i institucionalnom okruženju svake države.

Hipoteza rada – da kombinacija agresivnog sigurnosnog okruženja, strateškog nesrazmjera europskih kapaciteta, hibridnih prijetnji i neizvjesnosti američkog angažmana čini nužnim drastično jačanje konvencionalne obrane i društvene otpornosti – potvrđena je rezultatima istraživanja. Komparativni primjeri ukazuju da sve države koje percipiraju visoku razinu rizika ubrzano rekonceptualiziraju obrambene politike upravo u smjeru totalne obrane i otpornosti, potvrđujući temeljnu tezu rada. Vezano za istraživačko pitanja potrebno je navesti kako nalazi istraživanja pružaju sljedeće odgovore. Ruska agresija potpuno je promijenila stratešku percepciju rizika i potaknula države da se nakon desetljeća strateške letargije vrate teritorijalnoj obrani, planiranju mobilizacije i jačanju društvene otpornosti (odgovor na prvo istraživačko pitanje). Uspješni modeli uključuju *whole-of-government* i *whole-of-society* pristup, integriranu civilno-vojnu koordinaciju, stratešku komunikaciju, razvijenu logističku arhitekturu te sustavnu edukaciju i uključivanje građana u obranu (npr. finske lokalne vježbe, norveška Bijela knjiga, švedske brošure za stanovništvo) (odgovor na drugo pitanje). Istraživanje ukazuje da Hrvatska, u razvoju vlastitih koncepata i modela, mora izbjeći institucionalnu neusklađenost, osnažiti društvenu koheziju i osigurati održive logističke kapacitete kako bi povećala nacionalnu spremnost za krize visokog intenziteta (odgovor na treće pitanje).

U vezi s očekivanim rezultatima istraživanja može se istaknuti da je analiza stanja priprema za velike krize u Europi pokazala kako uspjeh ovisi o stabilnim institucionalnim mehanizmima koordinacije, aktivnoj ulozi građana, jasno definiranim logističkim kapacitetima i političkoj koheziji društva. Kad je riječ o drugom očekivanom rezultatu istraživanja i preporuka za Hrvatsku, možemo izdvojiti njih četiri. Prvo, potrebno je jasno definirati uloge civilnog i vojnog sektora te uspostaviti trajne mehanizme koordinacije po uzoru na finski i norveški model. Hrvatska bi trebala izraditi nacionalni krovni dokument sveobuhvatne sigurnosti ili totalne obrane, koji bi utvrdio institucionalne obveze, protokole i zadaće svih aktera društva. Drugo, potrebno je razviti široke javne kampanje o važnosti otpornosti, izrađivati priručnike i brošure za građane (po uzoru na Švedsku i Norvešku), uključiti lokalne zajednice u redovite vježbe te razvijati volonterske programe civilne zaštite po finskom uzoru. Treće, Hrvatska treba procijeniti ranjivosti u opskrbnim lancima, postupno napustiti *just-in-time* logiku za kritične zalihe (ukoliko primjenjuje takav pristup) te unaprijediti civilno-vojnu logističku interoperabilnost, što se pokazalo ključnim izazovom u većini analiziranih država. Četvrto, iskustvo određenih zemalja pokazuje važnost privatnog sektora, posebno u transportu. Hrvatska treba razviti formalne modele javno-privatnih partnerstava za krizne situacije.

Zaključno, provedeno istraživanje pokazalo je da je totalna obrana u Europi ponovno postala ključni sigurnosni koncept te da je njezina učinkovitost neraskidivo povezana s političkom voljom, društvenom kohezijom i dugoročnim ulaganjima u otpornost i koordinaciju. Iako rezultati pružaju vrijedne uvide za Hrvatsku, sljedeći logičan korak jest izraditi detaljnu usporednu analizu između hrvatskog sustava i modela odabranih država (Finska, Norveška, Švedska, Estonija). Takva analiza omogućila bi precizno identificiranje praznina, preklapanja i najboljih praksi koje se mogu prilagoditi hrvat-

skom kontekstu. Stoga je preporuka da se u idućem istraživanju provede sustavna komparativna evaluacija institucionalnih, logističkih i društvenih kapaciteta Hrvatske u odnosu na europske modele totalne obrane, kako bi se izradio konkretan prijedlog nacionalnog koncepta sveobuhvatne sigurnosti i otpornosti.

LITERATURA

- Ålander, M. 2025. Deepening total defence: Northern Europe's strategic advantage. *Britain's World The Council of Geostrategy's online magazine*. <https://www.britainworld.org.uk/p/the-memorandum-14-2025>. 20. studenog 2025.
- Anholt, R., van Dullemen, C., Santos de Carvalho, J., Rijbroek, J., Sieckelink, S. i Sloodman, M. W. 2021. Understanding Societal Resilience: The Case for Engaged Scholarship. U: Ungar, M. (ur.). *Multisystemic Resilience: Adaptation and Transformation in Contexts of Change*. New York: Oxford University Press, 551–564.
- Antai, I. i Hellberg, R. 2024. Identifying total defense logistics concepts: a comparative study of the Swedish pandemic response. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 14 (2): 208–222. <https://doi.org/10.1108/JHLSCM-07-2022-0084>
- Bachmann, S-D., Putter, D. i Duczynski, G. 2023. Hybrid warfare and disinformation: A Ukraine war perspective. *Global Policy*, 14: 858–869. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13257>
- Berndtsson, J. 2025a. Hybrid threats and the “new” total defence: the case of Sweden. U: Borch, O. J. i Heier, T. (ur.). *Preparing for Hybrid Threats to Security: Collaborative Preparedness and Response*. Abingdon: Routledge, 150–164.
- Berndtsson, J. 2025b. Civilian-military collaboration and the re-invention of Swedish total defence. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 54–74.
- Berzina, I. 2020. From ‘Total’ to ‘Comprehensive’ National Defence: the Development of the Concept in Europe. *Journal on Baltic Security*, 6 (2): 1–9. <https://journalonbalticsecurity.com/journal/JOBS/article/2/read>
- Cabada, L. 2022. Russian Aggression against Ukraine as the Accelerator in the Systemic Struggle against Disinformation in Czechia. *Applied Cybersecurity & Internet Governance*, 1 (1): 1–16. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.0916>
- Clarke, M., Henschke, A., Legrand, T. i Sussex, M. 2022. National Security: Theories, Actors, Issues. U: Clarke, M., Henschke, A., Legrand, T. i Sussex, M. (ur.). *The Palgrave Handbook of National Security*. Heidelberg: Springer International Publishing, 1–20.
- Česnakas, G. 2025. Shielding the nation: The emerging total defence in Lithuania. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 175–196.

- Danyk, Y. i Briggs, C. 2023. Modern Cognitive Operations and Hybrid Warfare. *Journal of Strategic Security*, 16: 35–50. <https://doi.org/10.5038/1944-0472.16.1.2032>
- Denov, M. 2025. Hybrid threats and human security: the impact of hybrid war and hybrid interference on civilians. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 17 (3): 157–170. <https://doi.org/10.1108/JACPR-04-2025-1003>
- Droff, J. i Malizard, J. 2023. 50 shades of procurement: the European defense trilemma in defense procurement strategies. *The Economics of Peace and Security Journal*, 18 (1): 18–34. <https://doi.org/10.15355/epsj.18.1.18>
- Europska komisija i Visoki predstavnik EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku 2025. Zajednička komunikacija Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Europskoj strategiji za Uniju pripravnosti. JOIN(2025) 130 final. *EUR-Lex*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025JC0130>. 21. listopada 2025.
- Faure, S. B. 2025. EU Defence Industrial Policy: Towards a New European Military-Industrial Regime. *Institute for European Analysis and Policy*. LUNIP Working Paper Series 2/2025. 1–17. <https://leap.luiss.it/wp-content/uploads/2025/01/WP2.25-EU-Defence-Policy.pdf>. 21. listopada 2025.
- Finnish Government 2025. *Security Strategy for Society*. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstreams/aff0ba13-4037-43e8-8b85-e138215ce3ac/download>. 15. listopada 2025.
- Government of Singapore 2025. *The Six Pillars of Total Defence*. <https://www.totaldefence.gov.sg/about/the-six-pillars-of-total-defence/>. 5. listopada 2025.
- Government of Norway 2025. *White paper on total preparedness: Prepared for crisis and war*. <https://www.regjeringen.no/en/whats-new/white-paper-on-total-preparedness-prepared-for-crisis-or-war/id3082581/>. 23. studenog 2025.
- Götz, E. i Staun, J. 2022. Why Russia attacked Ukraine: Strategic culture and radicalized narratives. *Contemporary Security Policy*, 43 (3): 482–497. <https://doi.org/10.1080/13523260.2022.2082633>
- Götz, E. i Ekman, P. 2024. Russia's War Against Ukraine: Context, Causes, and Consequences. *Problems of Post-Communism*, 71 (3): 193–205. <https://doi.org/10.1080/10758216.2024.2343640>
- Grigalashvili, V. 2023. Total Defence: A Comprehensive Approach to National Defence Governance. *International Journal of Scientific and Management Research*, 06 (05): 240–248. <http://doi.org/10.37502/IJSMR.2023.6511>
- Haavik, T. K. 2020. Societal resilience – Clarifying the concept and upscaling the scope. *Safety Science*, 132: 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2020.104964>
- Howorth, J. 2025. European Defence and NATO: From Competition to Co-operation to Replacement? *Journal of Common Market Studies*, 00: 1–13. <https://doi.org/10.1111/jcms.70010>
- Jungwirth, R., Smith, H., Willkomm, E., Savolainen, J., Alonso Villota, M., Lebrun, M., Aho, A. i Giannopoulos, G. 2023. Hybrid Threats: A Comprehensive Resilience Ecosystem. *Publications Office of the European Union*. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129019>. 2. studenog 2025.

- Kutsenko, O. 2025. Resilience under fire: navigating societal challenges, agency, and innovation in times of war. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 38 (1): 1–10. <https://doi.org/10.1080/13511610.2025.2465177>
- Lepeu, J. 2025. Ukraine, the de-targetization of EU sanctions, and the rise of the European commission as architect of EU foreign policy. *International Politics*, 1–13. <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00649-7>
- Mareš, M., Holzer, J. i Šmíd, T. 2020. The Hybrid Campaign Concept and Contemporary Czech–Russian Relations. U: Holzer, J. i Mareš, M. (ur.). *Czech Security Dilemma*. Palgrave Macmillan, 15–53.
- Mikac, R., Mitrevska, M. i Smajić, M. 2022. Hybrid Threats and Counter-Hybrid Solutions: A Comparative Case Study Analysis of Croatia, North Macedonia, and Bosnia and Herzegovina. *Politics in Central Europe*, 18 (3): 375–395. <https://doi.org/10.2478/pce-2022-0017>
- NATO 2025a. *Thematic Index of NATO Topics*. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/68147.htm>. 11. listopada 2025.
- NATO 2025b. *Defence Expenditure of NATO Countries (2014–2025)*. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2025/8/pdf/250827-def-exp-2025-en.pdf. 11. listopada 2025.
- NATO 2025c. *The Hague Summit Declaration*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_236705.htm. 12. listopada 2025.
- NATO 2014. *Wales Summit Declaration*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm. 12. listopada 2025.
- Noll, J., Brinkel, T., Baudet, F. i van Vark, A. 2025. Total defence in the Netherlands: Mission impossible?. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 219–238.
- Nováky, N. 2018. The EU’s Permanent Structured Cooperation in defence: Keeping Sleeping Beauty from snoozing. *European View*, 17 (1): 97–104. <https://doi.org/10.1177/1781685818764813>
- Obling, A. R. 2025. Total defence as a contested concept in Danish security and defence transformation. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 94–114.
- Pesch-Cronin, K. A. i Marion, N. E. 2024. *Critical Infrastructure Protection, Risk Management, and Resilience: A Policy Perspective (2nd ed.)*. New York: Routledge.
- PESCO 2025. *News*. <https://www.pesco.europa.eu/>. 14. listopada 2025.
- Polegkyi, O. 2025. The Meaning and Consequences of the Russian-Ukrainian War for European Security. *Studia i Analizy Nauk o Polityce*, (1): 15–25. <https://doi.org/10.31743/sanp.18391>
- Posaner, J., Kayali, L., Brinkmann, J. i Noyan, O. 2025. Europe splits on Trump’s call to dramatically boost defense spending. *POLITICO*, January 8, 2025. <https://www.politico.eu/article/donald-trump-tells-allies-spend-5-percent-gdp-defense-nato/>. 3. listopada 2025.

- Potocki, Ł. 2022. Permanent Structured Cooperation (PESCO): Expanding Defense Cooperation between European Union Countries. *Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy*, 18 (2): 33–48. <https://czaz.akademiazamojska.edu.pl/index.php/br/article/download/2051/2035/2182>
- Rongved, G. F. 2025. Norwegian total defence concepts – approaching total defence 3.0? U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 75–93.
- Rostek, M. A. i Gizewski, P. 2025. Deterrence Through Whole-of-Society Resilience Meeting the Challenge of Hybrid Threats in the Grey Zone. *Queen's University Centre for International and Defence Policy*. https://www.queensu.ca/cidp/sites/cidpwww/files/uploaded_files/RR_02%20Gizewski_Rostek.pdf
- Rostoks, T. 2025. Latvia: Comprehensive state defence as total defence. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 153–174.
- Satoru, M. 2025. The Second Trump Administration's Foreign Engagement and Its Geostrategy Toward the Four Regions. *Asia-Pacific Review*, 32 (1): 54–79. <https://doi.org/10.1080/13439006.2025.2513207>
- Sederholm, T., Rannikko, R. i Salo, M. 2025. Total defence model at the heart of Finland's national defence and resilience. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 115–134.
- Stringer, K. D. 2025. Switzerland: From total defence paragon to total defence pupil. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 35–53.
- Sussex, M., Clarke, M. i Medcalf, R. 2017. National security: between theory and practice. *Australian Journal of International Affairs*, 71 (5): 474–478. <https://doi.org/10.1080/10357718.2017.1347139>
- Szymański, P. 2025. Poland: Total defence in the making. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 197–218.
- Swedish Civil Contingencies Agency 2025. *In case of crisis or war*. <https://www.msb.se/sv/publikationer/om-krisen-eller-kriget-kommer-pa-engelska/>. 24. listopada 2025.
- Veebel, V. 2025. Estonia: The comeback of total defence in the light of Russia's aggression in Ukraine. U: Rongved, G. F. (ur.). *European Total Defence: Past, Present and Future*. London: Routledge, 135–152.
- Wiśniewski, R. 2012. Defence Industry in the European Union – Challenges and Opportunities in Times of Economic Crisis. *Przegląd Strategiczny*, 2 (2): 95–113. <https://doi.org/10.14746/ps.2012.2.8>
- Wrange, J., Bengtsson, R. i Brommesson, D. 2024. Resilience through total defence: Towards a shared security culture in the Nordic–Baltic region? *European Journal of International Security*, 9 (4): 511–532. <https://doi.org/10.1017/eis.2024.15>

European Defense: A Comparative Analysis of Preparations for High-Intensity Crises in Selected European States

Robert Mikac

Davor Spevec

Iva Žutić

EXTENDED SUMMARY

The Russian aggression against Ukraine in 2022 fundamentally transformed the European security environment, reactivating the threat of high-intensity crisis and prompting certain European states to rapidly adopt and reconceptualize the concepts of Total Defence and Societal Resilience. This paper conducts a comparative qualitative analysis of these two concepts in selected European states to identify the current state and key challenges in implementing comprehensive national preparedness. The research identifies three key challenges burdening the transition from peacetime to a state of high-intensity crisis and/or war preparedness: 1. institutional misalignment (unclear mandates and lack of coordination between civil and military actors); 2. societal fragmentation (political polarization and distrust in authorities); and 3. logistics financing (the high costs of transitioning from a just-in-time to a war-stockpile logic). The research results show that a functional Total Defence is achievable only where a strong political consensus and established societal cohesion exist, as demonstrated by the successful models of Finland and Norway. A comparative reflection suggests that preparedness for a high-intensity crisis ultimately depends on the political and societal will of a nation to overcome key challenges, rather than solely on the defense budget.

Keywords: Total Defence, Societal Resilience, High-Intensity Crisis, Institutional Misalignment, Societal Fragmentation